

**Aprobată prin
Hotărîrea Guvernului
nr.   din   2009**

Norma sanitar-veterinară privind protecția puilor destinați producției de carne

Prevederile prezentei Norme sanitar-veterinare au fost armonizate cu prevederile Directivei Consiliului Uniunii Europene 2007/43/CE din 28 iunie 2007 de stabilire a normelor minime de protecție a puilor destinați producției de carne (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, nr. L 182, 12.07.2007, pag. 0019–0028).

Capitolul I Dispoziții generale

1. Norma sanitar-veterinară privind protecția puilor destinați producției de carne (în continuare – Normă sanitar-veterinară) se aplică sistemelor de creștere intensivă a puilor din specia *Gallus gallus* destinați producției de carne.

Prevederile prezentei Norme sanitar-veterinare nu se aplică:

- a) exploatațiilor cu mai puțin de 500 de pui;
- b) exploatațiilor în care sînt crescuți doar pui pentru reproducție;
- c) stațiilor de incubare;
- d) puilor crescuți în coteț în sistem extensiv, puilor crescuți în semilibertate, puilor crescuți tradițional în aer liber și tradițional în libertate totală;
- e) puilor crescuți în mod ecologic în conformitate cu cerințele față de producția ecologică de produse agricole.

2. În cazul exploatațiilor care au atît loturi reproducătoare cît și loturi destinate consumului, prevederile prezentei Norme sanitar-veterinare se aplică loturilor destinate consumului.

Agenția Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală (în continuare - Agenția) poate, în caz de necesitate, să ia măsuri mai stricte în domeniul reglementat de prezenta Normă sanitar-veterinară, cu condiția ca aceste măsuri să nu afecteze comerțul cu alte state.

Răspunderea principală pentru bunăstarea animalelor revine proprietarului sau crescătorului de animale.

3. În prezenta Normă sanitar-veterinară noțiunile de bază utilizate au următoarele semnificații:

proprietar - orice persoană fizică sau juridică proprietară a exploatației în care sînt crescuți puii;

crescător - orice persoană fizică sau juridică responsabilă, temporară sau permanentă, de legal sau în baza contractului, de pui;

pui - un animal din specia Gallus gallus crescut pentru producția de carne;

exploatație - un loc de producție unde sînt crescuți puii;

coteț - construcție dintr-o exploatație în care se crește un lot de pui;

suprafață utilizabilă - o suprafață acoperită cu litieră accesibilă în permanență puilor;

densitate de populare – masa corporală totală a puilor vii prezenți într-un coteț în același timp pe metru pătrat de suprafață utilizabilă;

lot de pui - un grup de pui cu aceeași vîrstă, plasați și prezenți într-un coteț dintr-o exploatație în același timp;

rata mortalității zilnice - numărul de pui care au murit într-un coteț în aceeași zi, inclusiv aceia care au fost uciși sau sacrificați fie din motiv de boală, fie din alte motive, împărțit la numărul de pui prezenți în coteț în acea zi și înmulțit cu 100;

rata mortalității zilnice cumulate - suma ratelor mortalității zilnice;

Noțiunea „suprafață utilizabilă” va fi completată în ceea ce privește suprafețele fără așternut, în funcție de rezultatele avizului științific privind impactul suprafețelor fără așternut asupra bunăstării puilor al Consiliului Consultativ al Agenției Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală.

4. Agenția Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală cu subdiviziunile de la nivel raional și local, cu medicii veterinari oficiali sau de liberă practică împuterniciți (în continuare - Agenția), este responsabilă de efectuarea controalelor veterinare și zootehnice referitoare la bunăstarea animalelor.

Capitolul II

Cerințe referitoare la creșterea puilor

Secțiunea 1

Densitatea de populare

5. Agenția trebuie să se asigure că:

a) transportul puilor pentru popularea cotețelor se efectuează cu transport specializat autorizat, în ambalaj (cutii de carton pentru o singură dată ori cutii plastice dezinfectate) cîte 80 capete într-o cutie cu respectarea parametrilor microclimei (t - +27-+28°C, umiditatea 70-75%);

- b) toate cotețele corespund cerințelor referitoare la exploatații, prevăzute în cap. III al prezentei Norme sanitar-veterinare;
- c) medicul veterinar oficial sau împuternicit realizează inspecția, monitorizarea și urmărirea creșterii puilor, inclusiv cele prevăzute la cap. VI al prezentei Norme sanitar-veterinare;
- d) densitatea maximă de populare dintr-o exploatație sau un coteț al unei exploatații nu depășește 33 kg/m².

6. Prin derogare de la lit. d) alin. 1 al prezentului punct, Agenția poate permite într-o exploatație sau dintr-un coteț al unei exploatații majorarea densității de populare pînă la 39 kg/m², cu condiția ca proprietarul sau crescătorul să respecte cerințele referitoare la exploatații și cerințele referitoare la practicarea unei densități de populare sporite, prevăzute, respectiv, în cap. III și IV ale prezentei Norme sanitar-veterinare.

7. În cazul respectării criteriilor de utilizare a unei densități de populare sporită, prevăzute la cap. V ale prezentei Norme sanitar-veterinare, Agenția poate permite majorarea densității maxime de populare, menționată la pct. 6 al Norme sanitar-veterinare, cu cel mult 3 kg/m².

Secțiunea 2

Instruire și consiliere pentru persoanele care se ocupă de pui

8. Agenția **trebuie să se asigure** că crescătorii care sînt persoane fizice au beneficiat de suficientă instruire cu privire la sarcinile ce le revin și că există suficiente cursuri de instruire în domeniul creșterii puilor.

9. Cursurile de instruire trebuie să cuprindă aspecte legate de bunăstarea și protecția puilor și să acopere, în special, următoarele aspecte:

- a) cerințele referitoare la exploatații și cerințele referitoare la practicarea unei densități de populare sporite, prevăzute, respectiv, în cap. III și IV ale prezentei Norme sanitar-veterinare;
- b) fiziologia, în special necesitățile de apă și de hrană, comportamentul animalelor și conceptul de stres;
- c) aspectele practice ale manipulării atente a puilor, precum și ale capturării, încărcării și transportului;
- d) îngrijirile de urgență destinate puilor, sacrificarea și uciderea de urgență;
- e) măsuri preventive de biosecuritate.

10. Agenția va stabili un sistem de control și aprobare a cursurilor de instruire. Crescătorul puilor trebuie să dețină un certificat oficial eliberat de instituțiile de stat de

profil, care să ateste efectuarea unui astfel de curs de instruire sau dobândirea unei experiențe echivalente unui astfel de curs.

11. Agenția poate recunoaște experiența dobândită înainte de aprobarea prezentei Norme sanitar-veterinare, echivalând-o cu participarea la astfel de cursuri de instruire și emite certificate care să ateste o astfel de echivalare.

12. Agenția va aplica cerințele prezentei secțiunii proprietarilor, care nu dispun de studii în domeniul respectiv și nu au crescători.

13. Proprietarul sau crescătorul pregătesc instrucțiuni și ghiduri cu privire la cerințele relevante în domeniul bunăstării animalelor, inclusiv la cele referitoare la metodele de ucidere și sacrificare, folosite în exploatații pentru persoanele angajate să îngrijască de pui sau să-i prindă și să-i încarce.

Capitolul III

Cerințe referitoare la exploatații

14. Pe lângă dispozițiile corespunzătoare din alte acte normative în domeniul veterinar, se aplică cerințele prezentului capitol.

15. Apa trebuie supusă examenului de laborator. Adăptătoarele trebuie poziționate și întreținute astfel încât să se reducă la minimum vărsarea accidentală.

16. Hrana trebuie supusă examenului de laborator, să fie disponibilă fie în permanență, fie sub formă de tain, puii neputând sta nehrăniți mai mult de 12 ore înainte de ora de sacrificare prevăzută.

17. Toți puii trebuie să aibă acces permanent la așternut uscat și friabil la suprafață.

18. Ventilația trebuie să fie suficientă pentru a evita supraîncălzirea și, după caz, se combină cu sisteme de încălzire pentru a se elimina umezeala excesivă.

19. Nivelul sonor se reduce la minim. Ventilatoarele, dispozitivele de distribuire a hranei sau orice alte echipamente se construiesc, se amplasează, se manipulează și se întrețin astfel, încât să genereze cât mai puțin zgomot posibil.

20. Toate cotețele trebuie să dispună de iluminat la o intensitate de cel puțin 20 lux în timpul perioadelor de iluminare, măsurat la nivelul ochiului păsării și să aibă iluminată cel puțin 80 % din suprafața utilizabilă.

21. Iluminatul trebuie să respecte un ritm de 24 de ore și să includă perioade de întuneric, care să dureze cel puțin șase ore în total, cu cel puțin o perioadă neîntreruptă de cel puțin patru ore.

22. Toți puii crescuți în exploatație trebuie să fie inspecțiați cel puțin de două ori pe zi. Trebuie să se acorde o atenție deosebită semnelor care indică un nivel scăzut al bunăstării și/sau sănătății animalelor.

23. Puii grav răniți sau cu semne evidente de tulburări de sănătate, cum ar fi dificultăți la mers, ascită severă sau malformații severe și care par să sufere, trebuie să primească tratamentul corespunzător sau să fie sacrificați imediat sub controlul unui medic veterinar de liberă practică împuternicit.

24. Cotețele, echipamentele sau utilajul care sînt în contact cu puii se curăță și se dezinfectează în întregime după depopularea finală, înainte de introducerea în coteț a unor loturi noi. După depopularea finală a unui coteț se îndepărtează întregul așternut și se asigură alt așternut curat.

25. Proprietarul sau crescătorul trebuie să țină, pentru fiecare coteț al unei exploatații, un registru în care să înregistreze:

- a) numărul de pui introduși și data populării;
- b) suprafața utilizabilă;
- c) hibridul sau rasa din care fac parte puii, în cazul în care acestea sînt cunoscute;
- d) la fiecare control, numărul păsărilor găsite moarte, indicarea cauzelor, în cazul în care acestea sînt cunoscute, precum și numărul păsărilor ucise sau sacrificate motivat;
- e) numărul puilor care rămîn în lot în urma înlăturării puilor în vederea vînzării sau a sacrificării;
- f) măsurile diagnostice și sanitar – veterinare efectuate.

26. Registrele respective sînt păstrate pentru o perioadă de cel puțin trei ani și sînt puse la dispoziția medicului veterinar oficial sau împuternicit în cazul în care se efectuează o inspecție sau este necesar în alte scopuri.

27. Toate intervențiile chirurgicale efectuate în alte scopuri decît cele terapeutice sau de diagnostic, care provoacă vătămarea sau pierderea unei părți sensibile a corpului sau alterarea structurii osoase, sînt interzise.

Debecarea poate fi permisă în cazul în care s-au epuizat celelalte măsuri de prevenire a smulgerii penelor și a canibalismului. În astfel de cazuri, aceasta se va efectua numai după consultarea unui medic veterinar de liberă practică și la recomandarea acestuia și se va efectua puilor ce nu au atins vîrsta de zece zile de către personal calificat.

Agenția autorizează castrarea puilor masculi. Castrarea se efectuează numai sub supravegherea medicului veterinar de liberă practică împuternicit, de către personal special pregătit în acest scop.

Capitolul IV

Notificarea și documentarea și verificarea parametrilor de mediu

la practicarea unei densități de populare sporite

28. Proprietarul sau crescătorul trebuie să comunice Agenției intenția de a aplica o densitate de populare mai mare de 33 kg/m^2 greutate în viu, indicând cifra exactă și informeze Agenția despre orice schimbare a densității de populare cu cel puțin 15 zile înainte de plasarea lotului în coteț.

La cererea Agenției, notificarea respectivă este însoțită de un document care rezumă informațiile conținute în documentația solicitată la pct. 29 al prezentei Norme sanitar-veterinare.

29. Proprietarul sau crescătorul trebuie să păstreze și pună la dispoziție în interiorul exploatației documentația care descrie în detaliu sistemele de producție. Aceasta trebuie să includă, în special, informații cu privire la detaliile tehnice ale cotețului și ale echipamentelor acestuia, cum ar fi:

- a) un plan al cotețului care cuprinde dimensiunile suprafețelor ocupate de către pui;
- b) sistemul de ventilație și, dacă este cazul, sistemul de răcire și de încălzire, inclusiv amplasarea acestora, o schemă a ventilației care detaliază parametrii-tintă ai calității aerului, cum ar fi debitul, viteza și temperatura aerului;
- c) informații cu privire la sistemele de hrănire și de adăpare și amplasarea acestora;
- d) sisteme de alarmă și sisteme auxiliare în cazul avarierii unui echipament automat sau mecanic esențial pentru sănătatea și bunăstarea animalelor;
- e) tipul de pardoseală și așternut utilizate în mod obișnuit.

Documentația se pune la dispoziția Agenției, la cerere, și se actualizează periodic. În special, se înregistrează inspecțiile tehnice ale sistemelor de alarmă și de ventilație.

30. Proprietarul sau crescătorul trebuie să comunice fără întârziere medicului veterinar oficial sau împuternicit orice modificări ale cotețului, echipamentelor sau ale procedurilor susceptibile de a influența bunăstarea păsărilor.

31. Proprietarul sau crescătorul se asigură că fiecare coteț a unei exploatații este echipat cu sisteme de ventilație și, în cazul în care este necesar, cu sisteme de încălzire sau de răcire concepute, construite și exploatate astfel încât:

- a) concentrația de amoniac (NH_3) să nu depășească 20 ppm și concentrația de dioxid de carbon (CO_2) să nu depășească 3000 ppm, valori măsurate la înălțimea capetelor puilor;
- b) temperatura interioară să nu depășească temperatura exterioară cu mai mult de 3°C , în cazul în care temperatura exterioară măsurată la umbră depășește 30°C ;
- c) umiditatea relativă medie măsurată în interiorul cotețului timp de 48 de ore să nu depășească 70 % în cazul în care temperatura exterioară este sub 10°C .

Capitolul V

Criterii de utilizare a densității de populare sporite

32. În cazul utilizării densității de populare sporite trebuie respectate următoarele criterii:

- a) monitorizarea exploatației de către Agenție în ultimii doi ani nu a identificat deficiențe cu privire la cerințele prezentei Norme sanitar-veterinare;
- b) proprietarul sau crescătorul exploatației efectuează monitorizarea utilizând ghidurile de bună practică, menționate la pct. 39 lit. c) al prezentei Norme sanitar-veterinare;
- c) în cazul a cel puțin șapte loturi consecutive verificate ulterior într-un coteț, rata cumulativă a mortalității zilnice s-a situat sub $1\% + 0,06\%$ înmulțit cu vârsta de sacrificare a lotului, exprimată în zile.

În cazul în care Agenția nu a efectuat monitorizarea exploatației în ultimii doi ani, trebuie să se efectueze cel puțin un exercițiu de monitorizare pentru a verifica îndeplinirea cerințelor prevăzute la lit. a) a prezentului punct.

33. Prin derogare de la lit. c) a pct. 32 al prezentei Norme sanitar-veterinare, Agenția poate decide ca densitatea de populare să se mărească în cazul în care proprietarul sau crescătorul a furnizat explicații suficiente pentru situația excepțională a ratei mortalității zilnice cumulate ridicate sau că motivele acestuia sînt independente de voința acestuia.

Capitolul VI

Monitorizarea și urmărirea în abator

34. În cazul densității de populare mai mare de 33 kg/m^2 , documentația aferentă lotului trebuie să includă mortalitatea zilnică și rata mortalității zilnice cumulate împreună cu hibridul sau rasa din care fac parte puii, calculată de către proprietar sau crescător.

Sub supravegherea medicului veterinar oficial, se înregistrează aceste date, precum și numărul puilor de carne morți la sosire, cu indicarea exploatației și a cotețului. Caracterul datelor și al ratelor mortalității zilnice cumulate se verifică, ținînd seama de numărul puilor de carne sacrificați și de numărul puilor de carne morți la sosirea la abator.

Transportul puilor la abator se efectuează cu transport specializat și autorizat cu respectarea cerințelor sanitar-veterinare, evitînd suprarăcirea și supraincălzirea animalelor.

35. Medicul veterinar oficial va evalua rezultatele examinării post-mortem pentru a detecta alți indici posibili ai deficiențelor în materie de bunăstare, cum ar fi nivelurile înalte ale dermatitei de contact, parazitismului și ale bolilor sistemice în exploatație sau în cotețul exploatației de origine.

36. În cazul în care rata mortalității sau rezultatele inspecției post-mortem indică deficiențe în materie de bunăstare a animalelor, medicul veterinar oficial comunică datele respective proprietarului sau crescătorului animalelor, precum și Agenției. Proprietarul sau crescătorul animalelor și Agenția iau măsurile care se impun.

Capitolul VII

Etichetarea cărnii de pasăre

37. Agenția va aplica o schemă de etichetare obligatorie, concepută pentru carnea de pui și produsele din carne, pe baza conformității cu cerințele referitoare la bunăstarea animalelor.

38. La sfârșitul primului an de activitate în baza prezentei Norme sanitar-veterinare, Agenția va prezenta Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare un raport, care trebuie să conțină o analiză a eventualelor implicații socio-economice, efectelor avute asupra agenților economici și partenerilor economici, conformitatea schemei de etichetare cu normele Organizației Mondiale a Comerțului, precum și propuneri legislative corespunzătoare, ce iau în considerație aceste aspecte și experiența dobândită în aplicarea schemelor de etichetare.

Capitolul VIII

Măsuri de aplicare, inspecții și rapoarte

39. Pentru punerea în aplicare uniformă a prevederilor prezentei Norme sanitar-veterinare, Agenția:

- a) va aproba planuri de măsuri specifice, în funcție de specificul activității al agentului economic;
- b) va pune în aplicare proceduri adecvate de stabilire a densității de populare;
- c) va elabora de ghiduri de bună practică care cuprind îndrumări pentru respectarea dispozițiilor prezentei Norme sanitar-veterinare;
- d) va difuza și utilizarea unor astfel de ghiduri;
- e) va efectua inspecții nediscriminatorii pentru a controla conformarea cu cerințele prezentei Norme sanitar-veterinare. Aceste inspecții se efectuează pe un număr

corespunzător de animale crescute de fiecare agent economic și pot fi efectuate în același timp cu alte controale, efectuate în scopuri diferite.

40. În cazul încălcării dispozițiilor prezentei Norme sanitar-veterinare, Agenția:

- a) va aplica sancțiuni în scopul conformării cu prevederile prezentei Norme sanitar-veterinare; și
- b) va lua toate măsurile necesare pentru asigurarea respectării acestora;
- f) va informa Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, notificând fără întârziere și orice alte modificări ulterioare ce afectează aplicarea sancțiunilor.

41. Agenția va prezenta Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare:

- a) pînă la data de 31 martie a fiecărui an, un raport anual cu privire la inspecțiile desfășurate în anul precedent. Raportul este însoțit de cele mai relevante acțiuni întreprinse de către Agenție în vederea soluționării principalelor probleme de bunăstare detectate;
- b) o analiză relevantă, științifică, obiectivă și comparabilă a rezultatelor referitoare la prelevare și la date colectate, menționate în Capitolul VI al prezentei Norme sanitar-veterinare, în baza monitorizării unui eșantion reprezentativ de loturi sacrificate pe parcursul unei perioade minime de un an.

CAPITOLUL IX

Dispoziții tranzitorii și finale

42. În scopul conformării cu prevederile prezentei Norme sanitar-veterinare agenții economice care activează în domeniul avicol trebuie să elaboreze și să prezinte planurile de restructurare a întreprinderilor Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare.

43. Agenția va înainta Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, în caz de necesitate, propuneri pentru modificarea și completarea prezentei Norme sanitar-veterinare, în baza datelor disponibile:

- a) în funcție de evoluția progresului științific și tehnic, în cazul stabilirii, la nivel internațional, a unor cerințe noi în domeniul respectiv, în termen de maximum 3 ani de la aprobarea prezentei Norme sanitar-veterinare;
- b) privind influența prevederilor prezentei Norme sanitar-veterinare asupra bunăstării puilor, dezvoltării indicatorilor de bunăstare, ținînd cont de diferitele condiții și metode de producție;
- c) privind implicațiile socio-economice și administrative ale prezentei Norme sanitar-veterinare, inclusiv aspectele regionale.

La propunerea modificărilor și completărilor trebuie luat în considerație avizul științific privind influența parametrilor genetici asupra deficiențelor identificate ce au rezultat un nivel scăzut de bunăstare a puilor al Consiliului Consultativ - **organ abilitat să sprijinite Agenția.**